

สภาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กรุงเทพมหานคร



นางสาวยิ่งรัก นำใจทหาร

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

ศูนย์วิทยุทรัพยากร มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

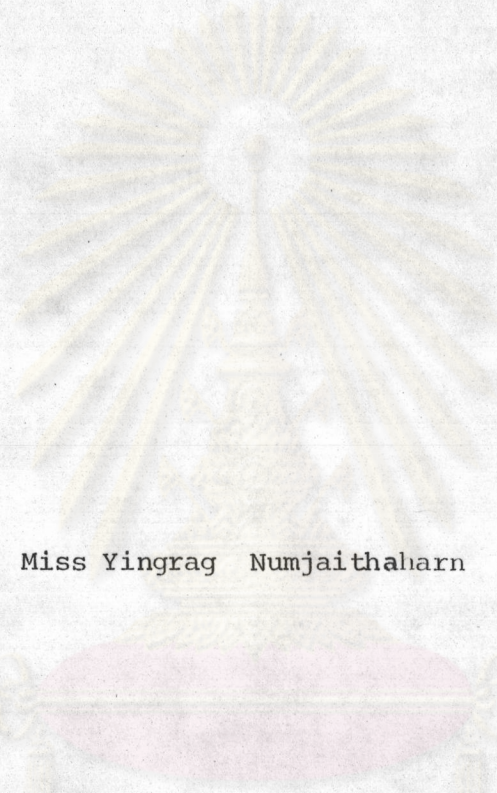
พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-964-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016521 1 10310952

STATE OF TEACHING AND LEARNING ORGANIZATION IN BUDDHIST
SUNDAY SCHOOLS IN BANGKOK METROPOLIS



Miss Yingrag Numjaithaharn

ศูนย์วิทยุโทรทัศน์
วิทยุโทรทัศน์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Elementary Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-964-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สภาพการจัดการ เรียนการสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
กรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวยิ่งรัก น้ำใจทหาร

ภาควิชา

ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สถาพร



บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สถาพร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้อมศรี เคท)

บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ยิ่งรัก นำใจทหาร : สภาพการจัดการ เรียนการสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
กรุงเทพมหานคร (STATE OF TEACHING AND LEARNING ORGANIZATION IN BUDDHIST
SUNDAY SCHOOLS IN BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา : ศศ.ดร.แรมสมร อยู่สถาวร,
247 หน้า, ISBN 974-577-964-4.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการ จัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนา
วันอาทิตย์ ในระดับที่เทียบเท่าระดับประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ชั้นเตรียม ชั้นต้น เกี่ยวกับการบริหาร
การศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน กิจกรรม การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษา สภาพแวดล้อม
ทั่วไป ของโรงเรียน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ผลการวิจัยแสดงว่า 1) ด้านการบริหารการศึกษา โรงเรียนมีขั้นตอนในการวางแผนและกำหนด
วิธีการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน โดยโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากครูเป็นอย่างดี การดำเนินงานของ
โรงเรียนส่วนใหญ่ ได้รับงบประมาณจากการบริจาค โดยงบประมาณส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่าย เบ็ดเตล็ด
และค่าอุปกรณ์การสอน การเบิกจ่ายเป็นไปอย่างรัดกุม 2) ด้านหลักสูตร เน้นหนักทางด้านพุทธศาสนา
เอกสารส่วนใหญ่ที่โรงเรียนจัดให้คือ คู่มือประกอบการสอน โดยถ้ามีไม่เพียงพอโรงเรียนจะจัดซื้อมา
บริการแก่ครู มีการเตรียมครูให้เข้าใจหลักสูตร โดยส่งเข้ารับการอบรมยังศูนย์ส่งเสริมของโรงเรียน
พุทธศาสนาวันอาทิตย์ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนมีครูจำนวนเพียงพอ มีสื่อการสอนใน
ระดับปานกลาง ครูจะเตรียมการสอนทุกครั้ง ใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากที่สุด สื่อการสอนที่ใช้คือ
นิทาน สำหรับนักเรียนชอบกิจกรรมบทบาทสมมติ 4) ด้านกิจกรรม จุดมุ่งหมายและแนวทางการจัดกิจกรรม
มีการกำหนดโดยผู้บริหารและคณะครูวางแผนล่วงหน้าตลอดปี โดยงบประมาณได้รับจากกรมการศาสนา
และการบริจาค นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจและความสมัครใจ กิจกรรมที่นักเรียนสนใจ
เข้าร่วมมากที่สุดคือ งานมอบประกาศนียบัตรและปิดภาคการศึกษา 5) ด้านการวัดและประเมินผล
จะมีการแจ้งจุดมุ่งหมายให้นักเรียนทราบทุกครั้ง โดยจะสร้างเครื่องมือที่ใช้วัดขึ้นเอง วิธีการประเมินใช้
การสอบข้อเขียน สอบปฏิบัติ และการตรวจผลงานของนักเรียน การสอบผ่านเลื่อนชั้นใช้แบบทดสอบ 1 ชุด
สอบจนกว่าจะผ่าน 6) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้นิเทศและติดตามผลคือ ผู้อำนวยการและครูใน
โรงเรียน โดยจะนิเทศประมาณภาคการศึกษาละ 1-2 ครั้ง วิธีนิเทศใช้การประชุมสัมมนาและแนะนำ
7) ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน การใช้อาคารเรียนจะใช้อาคารของวัด ห้องพิเศษในโรงเรียน
คือห้องสมุด อาคารสถานที่มีเพียงพอ โดยทั่วไปจะเน้นความสะอาด เป็นระเบียบ และมีอากาศถ่ายเทดี
8) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การประชาสัมพันธ์นิยมใช้วารสารหรือสิ่งพิมพ์ของโรงเรียน
ชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ด้านการเงิน ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนจะเปิดให้ชุมชน เข้าร่วม
ทุกแห่ง กิจกรรมที่ได้รับความนิยมคืองานมอบประกาศนียบัตรและปิดภาคการศึกษา

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา ประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อผู้วิจัย
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

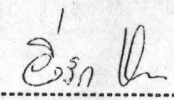


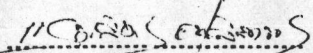
INGRAG NUMJATHAHARN : STATE OF TEACHING AND LEARNING ORGANIZATION
BUDDHIST SUNDAY SCHOOL IN BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR :
ASST.PROF. RAMSAMORN YOOSATHAPORN, 247 PP. ISBN 974-577-964-4

The purpose of this research was to study the state of teaching and learning organization in primary level of Bangkok Metropolis Buddhist Sunday Schools concerning their planning, management, curriculum, course work, activities, evaluation, supervision, school environment, and the relationship between schools and their communities.

The findings were as follow: 1) On the aspect of educational management the schools had well planned stages, and the procedures were clearly defined. There was good participation from the teachers. The budgets were from donation and mostly spent on varieties of purposes as well as educational equipment. The expenditure was well controlled by the schools. 2) On the aspect of curriculum, the content was mainly about Buddhism. The teaching documents provided were teachers' handbooks. Teachers were trained at the Buddhist Sunday Schools Training Centre to make sure they understood all the curriculum information. 3) On the aspect of the instructional management, there were enough teachers, moderate instructional materials and well prepared lesson plans. The popular style of teaching was lecturing. The popular instructional materials were tales and the favourite learning activities were roleplays. 4) On the aspect of activities, the aims and ways of arranging activities were defined by an annual plan from the school principals and the teaching staff. The budgets were from the Department of the Religious Affairs as well as donation. The students voluntarily joined the activities according to their own interests, and they joined the commencement day and the final day of the semester most. 5) On the aspect of evaluation, the aims of evaluation were told to the students in advance. The tools for evaluation were designed by the teachers. The measurement was carried out by ways of both written examination and workshops. The students promotion was decided by the written examination. 6) On the aspect of supervision, the school principals and teachers supervised and followed up once or twice a semester by holding seminars, meetings or giving suggestion. 7) On the aspect of school environment, temple libraries were used as classrooms and they were sufficient clean, tidy and airy. 8) On the aspect of the relationship between schools and communities, most popular advertisement used was by school journals and leaflets. There was good cooperation from the communities in both fundings and school activities. The most popular activities for the communities were the graduation ceremony and the final day of the semester.

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา ประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อผู้ผลิต 

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา 

ลายมือชื่อคณาจารย์ที่ปรึกษาร่วม



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สุภาพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อคิด คำแนะนำ ตลอดจนแนะแนวทางและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่และให้กำลังใจอย่างดียิ่ง ตลอดจน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้อมศรี เคท ซึ่งกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาช่วยตรวจแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย และขอขอบคุณ อาจารย์สุนัย เฟื่องพั่ง อาจารย์สมสมร หนูมา ที่ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล

อนึ่ง แรงใจสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมีความมานะพยายามจนกระทั่งประสบผลสำเร็จในครั้งนี้ เกิดจาก ความรัก ความเมตตา และความห่วงใย อยู่เสมอ จากอาจารย์กมล และอาจารย์มินา รอดคล้าย ตลอดจน พี่ ๆ และ น้อง ๆ อาจารย์โรงเรียนจิตรลดา ทุกคน ผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งในพระคุณ และน้ำใจเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะประทับตราตรึงในความทรงจำชั่วนิรันดร์

ยิ่งรัก น้ำใจทหาร



สารบัญ

| | หน้า |
|---|------|
| บทคัดย่อภาษาไทย | ง |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ | จ |
| กิตติกรรมประกาศ | ฉ |
| สารบัญตาราง | ฅ |
| บทที่ | |
| 1 บทนำ | 1 |
| ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา | 1 |
| วัตถุประสงค์ของการวิจัย | 5 |
| ขอบเขตของการวิจัย | 6 |
| ข้อตกลงเบื้องต้น | 6 |
| วิธีดำเนินการวิจัย | 6 |
| คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย | 7 |
| ประโยชน์ของการวิจัย | 7 |
| 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง | 8 |
| บทบาทของวัดในการปลูกฝังศีลธรรม | 8 |
| ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาของพระสงฆ์และฆราวาส | 15 |
| ความเป็นมาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ | 24 |
| คู่มือการจัดตั้งและลักษณะการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ | 28 |
| งานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทย | 32 |
| งานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนวันอาทิตย์ในต่างประเทศ | 35 |
| 3 วิธีดำเนินการวิจัย | 39 |
| การศึกษาเอกสารต่าง ๆ | 39 |
| การสัมภาษณ์อย่างประชากร | 39 |
| เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย | 43 |
| การเก็บรวบรวมข้อมูล | 45 |

สารบัญ (ต่อ)

| บทที่ | หน้า |
|--------------------------------------|------|
| การวิเคราะห์ข้อมูล | 45 |
| การนำเสนอข้อมูล | 45 |
| สถิติที่ใช้ในการวิจัย | 45 |
| 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล | 46 |
| สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม | 48 |
| สภาพการจัดการเรียนการสอน | 58 |
| สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะ | 140 |
| 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ | 147 |
| วัตถุประสงค์ของการวิจัย | 147 |
| ตัวอย่างประชากร | 147 |
| วิธีดำเนินการวิจัย | 147 |
| สรุปผลการวิจัย | 148 |
| อภิปรายผล | 153 |
| ข้อเสนอแนะ | 162 |
| ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป | 164 |
| บรรณานุกรม | 165 |
| ภาคผนวก ก. | 171 |
| ภาคผนวก ข. | 173 |
| ภาคผนวก ค. | 199 |
| ประวัติผู้วิจัย | 247 |



สารบัญญัตินี้

| ตารางที่ | | หน้า |
|----------|--|------|
| 1 | จำนวนผู้บริหารครูและนัก เรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นประชากรและตัวอย่างประชากร | 41 |
| 2 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามสถานภาพ | 48 |
| 3 | จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามสถานภาพ | 51 |
| 4 | จำนวนและร้อยละของนัก เรียน จำแนกตามสถานภาพ | 55 |
| 5 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงานของ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ | 58 |
| 6 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียนพุทธศาสนา วันอาทิตย์ | 60 |
| 7 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับการปรับปรุงกิจการของโรงเรียน | 61 |
| 8 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับการเงินของโรงเรียนพุทธศาสนา วันอาทิตย์ | 62 |
| 9 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร | 64 |
| 10 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร | 66 |
| 11 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับการเตรียมบุคลากร | 67 |
| 12 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน | 68 |
| 13 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม | 70 |
| 14 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน | 72 |
| 15 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับการประเมินผลการจัดกิจกรรม | 74 |
| 16 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการวัดผลและประเมินผล | 76 |
| 17 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับเครื่องมือและวิธีการวัดผลและประเมินผล | 77 |
| 18 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขภายหลังการวัดผล และประเมินผล | 79 |
| 19 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา | 81 |
| 20 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน พุทธศาสนาวันอาทิตย์ | 83 |

สารบัญตาราง (ต่อ)

| ตารางที่ | | หน้า |
|----------|--|------|
| 21 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหารเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน พุทธศาสนวันอาทิตย์ | 85 |
| 22 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหารเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือโรงเรียน พุทธศาสนวันอาทิตย์ | 86 |
| 23 | จำนวนและร้อยละของผู้บริหารเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ... | 88 |
| 24 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียน พุทธศาสนวันอาทิตย์ | 89 |
| 25 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์ . | 91 |
| 26 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการปรับปรุงกิจการของโรงเรียน | 92 |
| 27 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการเงินของโรงเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์ . | 93 |
| 28 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร | 96 |
| 29 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการบริการหลักสูตร | 97 |
| 30 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการเตรียมบุคลากร | 98 |
| 31 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับวิธีสอน | 99 |
| 32 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน | 101 |
| 33 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม | 103 |
| 34 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน | 105 |
| 35 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการประเมินผลการจัดกิจกรรม | 107 |
| 36 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล | 109 |
| 37 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับเครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผล | 110 |
| 38 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการปรับปรุงภายหลังจากการวัดและประเมินผล .. | 112 |
| 39 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา | 114 |
| 40 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั่วไปของ โรงเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์ | 116 |

สารบัญตาราง (ต่อ)

| ตารางที่ | | หน้า |
|----------|--|------|
| 41 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ของ โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย 118 | 118 |
| 42 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนพุทธศาสนา วินิจฉัย 119 | 119 |
| 43 | จำนวนและร้อยละของครูเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน 121 | 121 |
| 44 | จำนวนและร้อยละของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน 122 | 122 |
| 45 | จำนวนและร้อยละของนักเรียนเกี่ยวกับความสนใจต่อวิชา 123 | 123 |
| 46 | จำนวนและร้อยละของนักเรียนเกี่ยวกับพุทธศาสนพิธีที่ปฏิบัติเป็นประจำ 125 | 125 |
| 47 | จำนวนและร้อยละของนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะการเรียน 126 | 126 |
| 48 | จำนวนและร้อยละของนักเรียนเกี่ยวกับการสอน 128 | 128 |
| 49 | จำนวนและร้อยละของนักเรียนเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการมาเรียนที่โรงเรียน พุทธศาสนาวินิจฉัย 130 | 130 |
| 50 | จำนวนและร้อยละของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม 131 | 131 |
| 51 | จำนวนและร้อยละของนักเรียนเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ของโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย 134 | 134 |
| 52 | จำนวนและร้อยละของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน พุทธศาสนาวินิจฉัย 135 | 135 |
| 53 | จำนวนและร้อยละของนักเรียนเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 137 | 137 |
| 54 | จำนวนผู้บริหารที่เสนอปัญหาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน 140 | 140 |
| 55 | จำนวนครูที่เสนอปัญหาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน 141 | 141 |
| 56 | จำนวนนักเรียนที่เสนอปัญหาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน 143 | 143 |
| 57 | จำนวนของผู้บริหารที่เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ... 144 | 144 |
| 58 | จำนวนของครูที่เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน 145 | 145 |
| 59 | จำนวนของนักเรียนที่เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาในการเรียน 146 | 146 |